

TÊ IV PHIⁿ
LĀI-KHO KHÀN-HŌ-HĀK

TÊ 32 CHIUⁿ
LŪN SIAU-HÒA-KHÌ PĪⁿ

Lūn siau-hòa-khì pīⁿ, khiok sī chin chōe, tī chia bōe thang siông-sè kóng-khí, kan-ta kóng khàn-hō khah-siông tú-tiòh-ê. Hit ê tī tē 4 chiuⁿ, í-keng siá siau-hòa-khì ê tãi-chì tiòh tãi-seng liân-sip hō sèk-sèk, chiah khah òe hiáu-tít chit chiuⁿ-lāi ê sū. Tī chia beh kán-séng kóng ê pīⁿ, chiū-sī ē-tóe só pái-liát-ê:

- Chhùi-lāi-iām (口內炎, *Stomatitis*).
Pīⁿ-thô-chôaⁿ-iām (扁桃腺炎, *Tonsillitis*).
Ian-thâu-iām (咽頭炎, *Pharyngitis*).
Chiáh-tō-iām (食道炎, *Acute oesophagitis*).
Chiáh-tō-hiáp-chek (食道狹窄, *Stricture of the oesophagus*).
Siau-hòa-put-liông (消化不良, *Dyspepsia*).
Ūi-iām (胃炎, *Gastritis*).
Ūi-ùi-iông (胃潰瘍, *Gastric ulcer*).
Ūi-khok-tiong (胃擴張, *Dilatation of the stomach*).
Ūi-gâm (胃癌, *Cancer of the stomach*).
Tng-iām (腸炎, *Enteritis*).
Thàng-iūⁿ-súi-iām (蟲樣垂炎, *Appendicitis*).
Chhiah-lī (赤痢, *Dysentery*).
Tng-pi-that (腸閉塞, *Intestinal obstruction*).
Tng-têng-tháh (腸重疊, *Intussusception*).
Tãi-piân-pi-kiat (piân-pi), (大便秘結, *Constipation*).
Hā-lī (下痢, *Diarrhoea*).
Tng-kià-seng-thâng pīⁿ (腸寄生蟲病, *Helminthiasis*).
Pak-móh-iām (腹膜炎, *Peritonitis*).
Ūng-thán (黃疸, *Jaundice*).
Táⁿ-chiòh cheng (膽石症, *Gall stones*).

Chhùi-lāi-iām: Chhùi-lāi òe tú-tiòh kúi-nā khoán ê iām, òe jiám-tiòh chhùi-tùn, chhùi-khí-hōaⁿ, chhùi-phóe ê liâm-móh kap chíh. Chit hō chhùi-lāi ê pīⁿ, kiò-chòe chhùi-lāi-iām. Tē it siong-tiông-ê, chiū-sī chhùi-phóe-lāi ê liâm-móh kap bah, tī chit ūi ū pīⁿ-chiáⁿ sí-bah; chit hō sí-bah kiò-chòe hōai-chu (壞疽, *gangrene*); iā chit hō pīⁿ kiò-chòe súi-gâm (水瘡, *noma*). Khah-siông sī pháitⁿ iúⁿ-chhiⁿ ê gín-á tú-tiòh chit hō pīⁿ. Nā bô kóaⁿ-kín ēng chhiú-sút, hit ê hōai-chu òe kàu gōa-phê, kiaⁿ-liáu òe hāi-tiòh siⁿ-miā.

Koh chit khoán chiū-sī kià-seng-thâng-sèng chhùi-lāi-iām (*thrush, stomatitis parasitica*). Ū chit hō pīⁿ khah-siông sī gín-á chiah òe án-ni, chiū-sī chhùi-lāi ū sió pèh-tiám. Hit ê iân-kò, in-ūi gū-leng m̄-hó, á-sī gū-leng-pân bô chheng-khì, á-sī bô ká gín-á chhit chhùi hō chheng-khì.

Tī-liáu: Gū-leng-pân kap chhùi tiòh chheng-khì (tē 40 chiuⁿ). Nā-sī gín-á khah tōa-hàn tiòh chiáh liú-tōng-sít-bút chhin-chhiūⁿ gū-leng, gū-leng kap chiòh-he-chúi (*liquor calcis*). Sít-bút tiòh léng á-sī lâ-lùn-sio nā-tiāⁿ, in-ūi sio ê mih òe hō chhùi thiáⁿ. Tiòh ēng *borax* 1 hūn, *glycerinum* 1 hūn, sóe chhùi. Lâu-bú ê leng-thâu tiòh sóe chheng-khì.

Hóng-tók-sèng chhùi-lāi-iām (汞毒性口內炎, *Mercurial stomatitis*): Pīⁿ-lâng nā teh chiáh súi-gūn hit lūi ê iòh, tiòh sí-siông chim-chiok khòaⁿ i ê chhùi-khí-hōaⁿ cháitⁿ-iūⁿ. In-ūi chit hō iòh khòai-khòai hō pīⁿ-lâng jiám-tiòh chhùi-lāi-iām. Chhùi-khí-hōaⁿ òe thiáⁿ, chhùi-khí òe iò, chhùi-lāi chhàu bī, chhùi-nōa khah-chōe. Khàn-hō nā khòaⁿ pīⁿ-lâng ū chit hō ê cheng-chōng, tiòh liâm-piⁿ thong-ti i-seng chai, hit hō iòh chiū tiòh thêng-chí.

Gín-á hoat chhùi-khí: Gín-á hoat chhùi-khí ê sí, ū-sí ū chhùi-khí-hōaⁿ thiáⁿ, iā chéng. Ū-sí òe áu-thò koh hā-lī.

Pīⁿ-thô-chôaⁿ-iām: Pīⁿ-thô-chôaⁿ ū-sí ū kín-kip iām, ū-sí chit pêng, ū-sí líong pêng. Ū-sí tī chia òe síⁿ láng-iông. Siau-liân láng ê pīⁿ-thô-chôaⁿ nā khah tōa, khah khòai jiám-tiòh chit hō pīⁿ. Koh chit hāng ê gōan-in, chiū-sī kôaⁿ-tiòh, kám-mō, á-sí láng ū lú-mâ-chit-su (*rheumatism*) ê pīⁿ.

Tī-liâu-hoat: Tī bîn-chhng-piⁿ chhng chit khaⁿ kún-chúi hē-teh hō kún, ēng chit ê chúi-khì suh jip nâ-âu. Ēng sio-tâm-pò, pau tī âm-kún nâ-âu ê só-chāi, òe hō khah khòaⁿ-òah. Ū-sī ēng peng kâm tī chhùi-lāi iā òe hō i khah khòaⁿ-òah. Liū-tōng-sit-bút. Ēng sóa-kháu ê iòh-chúi chhin-chhiūⁿ borax kap glycerinum. Nā-sī siⁿ lāng-iōng, tiòh chhiat khui. Tāi-piān tiòh chū-ì. I-seng ū-sī ēng aspirin, sodii salicylas, hō i chiáh.

Ian-thâu-iām: Ian-thâu-iām ū hun kip-sèng-ê kap bân-sèng-ê. Chit ê gōan-in chiū-sī lāng kám-mō, lēng-tiòh, kóng òe kè-thâu, chhin-chhiūⁿ ū-sī bók-su siōng-siōng teh kóng tō-lí; á-sī chòe sió-seng-lí si-kòe o, hit hō lāng; i ê ian-thâu òe hoat-iām. Siōng-siōng hō-kihip pháíⁿ ê khong-khì, á-sī chiáh chiú kè-thâu.

Chèng-chōng: Nā-âu bō siaⁿ, àng-àng, hàng-thiàⁿ, hoat sio, ū-sī hō-kihip bōe sūn-liū, kóng òe bōe chhut siaⁿ. Nā-sī kàu án-ni bōe chhut siaⁿ, hit ê pīⁿ í-keng liān-lūi-tiòh âu-thâu.

Tī-liâu: Gōan-in tī-liâu-hoat. Khah-siōng ēng ê hoat-tō sī ēng iòh chhat ian-thâu, á-sī ēng iòh sóa-kháu. Só ēng ê iòh sī potassii chloras, acidum carbolicum, alumen, tannin, borax, glycerinum. Ū-sī bat ēng cupri sulphas, zinci sulphas ká chhat. Nā-sī kip-sèng ian-thâu-iām tiòh chiáh liū-tōng-sit-bút.

Chiáh-tō-iām: Chiáh-tō-iām ê gōan-in, ū-sī sī tui chiáh sio-chúi, á-sī siuⁿ sio ê sit-bút, lái thng-tiòh chiáh-tō. Iā ū-sī tui chiáh tók-iòh chhin-chhiūⁿ sng á-sī kiⁿ ê lūi. Nā-sī án-ni òe thiàⁿ iā pháíⁿ thun.

Chiáh-tō-hiáp-chek: Chiáh-tō-hiáp-chek chiū-sī pīⁿ òeh ê ì-sù. Gōan-in hun chòe gōa, lái. Gōa-in chiū-sī chiáh-tō-gōa, ū siⁿ chéng-iōng, lái teh-tiòh chiáh-tō. Lāi-in chiū-sī chiáh-tō ê liām-móh, á-sī kun-bah-lāi siⁿ chéng-iōng, tì-kàu hō chiáh-tō òeh-khì. Lāng nā thun khah tōa koh tēng ê mih chhin-chhiūⁿ thun-tiòh ké ê chhùi-khí, án-ni òe hō chiáh-tō òeh-khì. Koh chit hāng ê gōan-in chiū-si keng-lōan-sèng (痙攣性) ê chiáh-tō-hiáp-chek (spasmodic stricture of oesophagus).

Chèng-chōng: Pīⁿ-lāng bōe thun pēng-siōng ê sit-bút, tiòh chiáh liū-tōng hi-pòh ê sit-bút chhin-chhiūⁿ gū-leng, ám-bé hit hō lūi; kàu âu-lāi sui-jian sī òe lâu ê chit, iā chiām-chiām thun bōe lòh-khì. Teh thun mih ê si hiáp-kut òe thiàⁿ, lāng òe chit jít chit jít ná sán, sin-thé iā ná lóan-jiók, siat-sú bō hó ê hoat-tō, chiū siⁿ-miā iā bōe pó-tít.

Siau-hòa-put-liōng: Taⁿ beh iok-liók kóng ūi ê pīⁿ. Ūi ê chok-iōng chiū-sī beh siau-hòa sit-bút; nā tui sím-mih iân-kò ūi sit-lòh i ê chok-iōng, kiò-chòe siau-hòa-put-liōng. Chit ê gōan-in ū-sī sī tui ūi hun-pì ê ūi-ék ū koh-iūⁿ, á-sī ūi ê kun-bah sit-lòh i ê chok-iōng, á-sī sit-bút bō háp-gí, chit khoán kiò-chòe koan-lēng pīⁿ (官能病, functional disease). Nā-sī ūi-nih ū siⁿ chéng-iōng, á-sī hoat-iām, ūi-ka-tap-jí hit hō, á-sī siⁿ ùi-iōng, iū-gōan ū siau-hòa-put-liōng ê cheng-chōng. Chit hō pīⁿ kiò-chòe sit-chit ê pīⁿ (實質病, organic disease) á-sī ki-chit ê pīⁿ.

Chèng-chōng: Pīⁿ-lāng nā ū siau-hòa-put-liōng ê pīⁿ, khah-siōng tú-tiòh ê cheng-chōng, chiū-sī chhùi-chih ū thai, chhùi-lāi ū m-hó ê bī, chá-khí khí-lāi ê sí kháu-khì m-hó, bō ài chiáh; ài thờ á-sī áu-thò, ek-sng-chúi, pak-tó tiūⁿ-tiūⁿ, pì-kiat á-sī hā-lī, thâu-khak thiàⁿ.

Nā ài tī-hōng téng-bīn só kóng ê pīⁿ, lim chiáh ê hoat-tō ū kúi-nā-hāng iàu-kín ê kui-kú tiòh thàn.

1. Tiòh chiáh tú-hó òe iúⁿ-chhi seng-khu ê mih.
2. Tiòh chiáu sī tng; m-thang táuh-táuh chiáh.
3. Tiòh chiáh kàu tú-hó pá chiū soah, m-thang siuⁿ chōe, tiòh chiáu ták lāng ê lèk-liōng.
4. Tiòh ūn-ūn-á chiáh, pō hó-sè, m-thang kóaⁿ-kín chiáh, tít-tít pa-lun-thun.
5. Teh chiáh ê sí tiòh chheng sim.

Lāng nā siōng-siōng chiáu téng-bīn ê hoat-tō, chiū khah bōe hōan-tiòh siau-hòa-put-liōng ê pīⁿ; in-ūi chit ê pīⁿ khah-siōng sī tui lāng hōan-tiòh chiáh ê hoat-tō só tì-ê; phòah-pīⁿ sui-jian òe i-tit, lēng-khó lim chiáh ê sí ták hāng tiòh chiáu hoat-tō hō seng-khu m-bián tú-tiòh phòah-pīⁿ. Phì-jū pió-á sin ê sí ták hāng lóng sī hó, nā lām-sám ēng tì-kàu pháíⁿ, sui-jian siu-lí kàu hó, iáh m-tát-tiòh iáu-bē pháíⁿ ê sí hiah-nih íong.

Tī-liâu: Tiòh chiáu hó ê hoat-tō lái chūi-ì chiáh-mih. Ū-sī tiòh tó tī bîn-chhng hiòh-khùn. Hoat-tō sī bō tiāⁿ-tiòh, kiám-chhái chit nng jít tiòh lim sio á-sī lēng-kún-chúi. Sit-bút tiòh gū-leng, á-sī í-keng siau-hòa ê gū-leng. Nā-sī chai ū sím-mih khoán ê sit-bút bō háp, hit-ê tiòh kìm chiáh. Ū-sī tiòh ēng iòh-chúi sóe ūi hō i chheng-khì.

Tiòh chhâ-khòahⁿ i ê chhùi-khí sī ū m-tú-hó á m-sī, in-ūi chhùi-khí nā chhàu á-sī chiū, á-sī kiaⁿ-lāng bō sóe chheng-khì, lóng òe tì-kàu chiáh bōe siau-hòa ê cheng. I-tī chit hō pīⁿ ê iòh ū chin chōe, ū-sī tiòh sng-ê, ū-sī tiòh kiⁿ-ê. Iā tiòh i-seng kiám i ê ūi-lāi ê siau-hòa-ék, khòahⁿ ū kè sng, á-sī kiám sng.

Ūi-iām: Ūi-iām á-sī ūi-ka-tap-jí, sī ūi-thé hoat-iām. Lāng nā chiáh ū tók ê mih, á-sī àu-nōa-khì ê sit-bút, chiú, a-piān, òe tú-tiòh chit hō pīⁿ. Chit hō pīⁿ ū hun kip-sèng kap bân-sèng.

Ūi-ù-iōng: Ūi-ù-iōng ê cheng-chōng, chiáh-pá liáu-âu chai thiàⁿ. Sim-koaⁿ-thâu thiàⁿ. Thiàⁿ kàu chhin-chhiūⁿ teh chhák teh peh ê khoán. Chiáh-pá koh chha-put-to pòahⁿ tiám-cheng-kú ū thiàⁿ. Ūi-nih ê mih nā òe thang thờ-chhut-lāi, chiū òe tít khah chhiáu an. Só thờ-chhut-lāi ê mih ū-sī òe kâⁿ tām-pòh huìh, iā ū-sī chit hō huìh tui ūi-nih jip-khì tng-lāi, só-í tī-piān òe pīⁿ o ê sek. Ū-sī ūi-piah phòah-khì, lái tì-kàu kip-sèng pak-móh-iām. Nā pīⁿ kàu chit hō khoán, chiū tiòh ēng gōa-kho chhiú-sút khui pak lái i-tī, ū-sī chhut-huìh chin gūi-hiám, òe tì-kàu koan-hē siⁿ-miā. Bân-sèng ūi-ù-iōng, ū-sī beh siu-chhùi ê sí, hit ê phòah ê só-chāi òe kiu khah ân, á-sī nā tī hui-bún-pō

(ũi-chhut-kháu) hit-ê ôe hiáp-chek (pĩⁿ-ôeh), sit-bút chiũ khah oh thang tui ũi-nih chhut khi tng-lâi, tì-kàu ũi-khok-tiong.

Tĩ-liáu: Tiòh hiòh-khùn, tó tĩ bĩn-chhng, m̄-thang lóh bĩn-chhng. Nã-sĩ siong-tiòng, bõe-ēng-tít tui chhui-nih chiáh mih, tiòh tui kong-bũn chu-ióng-kòan-tng. Âu-lâi tiòh chhòng liũ-tōng-sit-bút khah ũ chu-ióng-ê, í-keng siau-hòa ê gũ-leng. Ũn-ũn-á ēng chhiⁿ koe-nng kiáu gũ-leng, chiáu s̄i-chũn nng tiám-cheng chit pái hō i chiáh tām-pòh (30.0-60.0cc); chhin-chhiũⁿ án-ni, pĩⁿ-lâng ê ũi, m̄-bián hō ũi siau-hòa-lát kè-ló tì-kàu ià-siān; chiũ ũi-ùi-iòng khah khòai siu chhui, khah khòai hó. Nã-sĩ tui ũi-nih chhut-huih, tiòh hiòh-khùn, bĩn-chhng-thâu tiòh pí bĩn-chhng-bé khah kē, chhui-lâi kām tām-pòh peng, ēng peng-lông hē siōng-pak-téng. Tui kong-bũn chu-ióng-kòan-tng. ēng *morphia* phê-ē-chũ-siā. Chhòng *bismuth carb. kap sodii bicarb.* ê iòh-hún hō chiáh. Tiòh tó tĩ bĩn-chhng nng gēh-jit-kú, chiah ták jit kí-lâi chit nng tiám-cheng-kú; tiòh ũn-ũn-á, iā tiòh khah sòe-jĩ.

Ũi-khok-tiong: Chit hō ũi-khok-tiong ê pĩⁿ, chiũ-sĩ ũi pĩⁿ-chiáⁿ khah tōa. I ê piah s̄i khah pòh, iā i ê khang-tōng khah tōa. Ũ hun kip-sèng-ê kap bān-sèng-ê; kip-sèng-ê, s̄i khah hán-tit.

Bān-sèng ê gōan-in: Bān-sèng gōan-in chiũ-sĩ ùi-iòng siu chhui ê s̄i, ũi hiáp-chek; á-sĩ ũi siⁿ gām, á-sĩ pát khoán chéng-iòng, tì kàu hiáp-chek, án-ni ôe ũi-khok-tiong. Ũ-sĩ s̄i in-ũi ũi-jiók, chiũ-sĩ ũi ê siau-hòa-lát khah lám ê chéng. Koh chit hāng ê gōan-in, s̄i lāng chiáh m̄-tú-hó ê sit-bút, chhin-chhiũⁿ nã chiáh png kè-thâu, á-sĩ han-chũ, á-sĩ sím-mih pát khoán ê sit-bút siuⁿ kè-thâu, ôe tì-kàu chit hō pĩⁿ. Lāng ê sit-bút eng-kai tiòh chin chõe khoán, chiah khah bõe tì-kàu ũi-khok-tiong.

Ũi-gām: Ũi-nih siⁿ gām-chéng, siào-lián lāng khah hán-tit ũ, tãi-khài s̄i gō-cháp hē í-siōng ê lāng. Chóng-sĩ saⁿ-cháp hē ê lāng ũ bat jiám-tiòh chit hō pĩⁿ. Nã-sĩ chéng-iòng siⁿ kũn hiu-bũn ê só-chāi chiũ hiu-bũn ôe khah ôeh, ũi-nih ê sit-bút chiũ khah oh-tit thong-kè, só-í ũi ôe khok-tiong.

Ũi-gām tú-á-khí ê s̄i, i ê chéng-chōng kap chiáh bõe siau-hòa sio-siāng. Pĩⁿ-lāng chiām-chiām ôe sán-giàn-khì. Pĩⁿ-lāng siⁿ gām-chéng lāi sán-giàn-khì, kiò-chòe gām-chéng-sèng ok-èk-chit (*cachexia*). Ũ-sĩ nng saⁿ jit chit pái chiũ thờ chin chõe. I só thờ ê sek s̄i ô-āng, hit ê khoán-sit s̄i phēh-phēh, iā chhin-chhiũⁿ tím tóe ê ko-phi-tê. Chit ê ián-kò s̄i in-ũi chhut tām-pòh huih, iā chit hō huih ũ tām-pòh siau-hòa, só-í ô-āng-sek. Ũ-sĩ ôe chhut-huih chin chõe. Lāng nã tú-tiòh chit hō chéng kék-kú s̄i nng n̄i khiā-khí, siⁿ-miā chiũ bô-khì.

Tĩ-liáu: Sit-bút tiòh chin sió-sim, khah háp-gí-ê, chiũ-sĩ khòai siau-hòa ê mih, chhin-chhiũⁿ í-keng siau-hòa ê gũ-leng, koe-nng, koe-bah, hí, chit khoán ê mih. I-tĩ thờ ê hoat-tō thang chiáh peng.

Iòh-bút-liáu-hoat: Sng ê lũi iām-sng (HCl), siau-iām-sng (*acid nitro-hydrochlor.*). A-phiàn ê lũi, beh chí thiàⁿ ê lō-ēng. Nã ták jit chiong ũi sóe chheng-khì, pĩⁿ-lāng iā khah sóng-khòai, in-ũi chiong hiah ê bõe siau-hòa ê sit-bút sóe chhut-lâi. Nã án-ni sóe pĩⁿ-lāng chiũ bõe ài áu-thò, sui-jiān ũ thờ, s̄i khah sió-khóa nã-tiāⁿ; âu-lâi khah ôe siũⁿ ài beh chiáh. Ũ-sĩ ēng chhiú-sút lāi i-tĩ. Chit hō hoat-tō s̄i chiong ũi-nih ũ pĩⁿ ê só-chāi koah-chhut-lâi, kiò-chòe ũi-chit-pō-chhiat-tũ-sút (*gastroctomy*). Á-sĩ tui ũi-nih bô pĩⁿ ê só-chāi koah chit khang, lāi chiap tōa khang-tng, án-ni lāng ê sit-bút chiũ m̄-bián tui hiu-bũn kè-khì. Chit hō chhiú-sút miā kiò-chòe ũi-tng-bún-háp (胃腸吻合, *gastro-enterostomy*; tē 410 bĩn).

Tng-iām: Tng bô lũn tó-ũi chit só-chāi hoat-iām, chóng miā kiò-chòe tng-iām. Tng-iām ũ kúi-nā khoán, ũ hun kip-sèng-ê kap bān-sèng-ê. Tng-iām ê gōan-in chiũ-sĩ kám-mō, léng-tiòh, sit-bút m̄-hó, bõe siau-hòa ê sit-bút, pì-kiat kè-thâu, táⁿ-chiòh, kap kúi-nā khoán ê sòe-khún.

Chéng-chōng: Tng-iām chéng-chōng tãi-khài lāi kóng, sió-tng-iām kap tōa-tng-iām ũ cheng-chha. Nã sió-tng-iām khah-siōng ũ hā-lĩ, chóng-sĩ sió-tng-jiát ũ-sĩ ôe pì-kiat; tng-sán-thiàⁿ. Chhui-chih ũ thai, bô ài chiáh png, áu-thò. Nã-sĩ tōa-tng-iām, ũ-sĩ siⁿ ùi-iòng, tãi-piān ũ kâⁿ huih kap liām-ék.

Tĩ-liáu: Hiòh-khùn. Tiòh tó tĩ bĩn-chhng. Nã-sĩ ũ hā-lĩ tiòh ēng *ol. ricini* kap *tinctura opii* hō tng-lâi ũ tók ê mih hā-chhut-lâi; hit ê *tinctura opii* ê lō-ēng, chiũ-sĩ beh chí thiàⁿ, iā beh hō tng bõe tín-tāng. Nã-sĩ tōa-lāng ēng *tinctura opii* 1.0cc thang chit pái hō chiáh. Chit-ê s̄i chiáu i-seng ê bēng-lēng chiah thang. Chiong a-phiàn hō gín-á chiáh s̄i gũi-hiám, in-ũi khòai-khòai tiòng-tók sí. Iā ũ kúi-nā khoán ê iòh beh chí sià, chhin-chhiũⁿ *bismuthum, creta preparata, plumbum, acidum sulphuricum*. Ēng un-síp-pò hē pak-tó-téng iā ôe chí thiàⁿ. Nã ũ pì-kiat tiòh hō chiáh *ol. ricini*, kap k̄a i kòan-tng. Tiòh kēng liũ-tōng-sit-bút, iā m̄-thang chõe, **ngāu-hún** kap gũ-leng s̄i chin hó. Gũ-leng tiòh seng kè-chú lāi biát bĩ-seng-bút.

Thāng-iũⁿ-sũi-iām: Thāng-iũⁿ-sũi-iām (*appendicitis*) s̄i tng chit só-chāi ê iām. Chit hō pĩⁿ ũ kúi-nā khoán, nã kóng chiáu-chng tiòh ũ chit pún chheh pí chit pún khah tōa lāi chòan kóng, chiũ bõe chiáu-chng. Tĩ chia s̄i sió-khóa hō lán chai i ê hoat-iām ê khoán-sit. Ũ-sĩ sòe-khún tui thāng-iũⁿ-sũi ê liām-mòh chng-jip-khì, hō liām-mòh hoat-iām, hoat chéng. Ũ-sĩ siⁿ ùi-iòng; chit hō ùi-iòng ná-kú ná-chhim, lāi phòh kè pak-khang, tì-kàu pak-mòh-iām. Ũ-sĩ thāng-iũⁿ-sũi ôe pĩⁿ-chiáⁿ sí-bah kiò-chòe hōai-chu, á-sĩ tĩ pak-khang-lāi i só tōa ê só-chāi, siⁿ lāng-iòng. Tĩ thāng-iũⁿ-sũi ê khang-lāi, ũ-sĩ ũ chek-chũ mih chhin-chhiũⁿ tēng ê pùn-chiòh, koe-nng-khak, kè-chí-hút ê chéng-chí, tì-kàu tng khah khòai hoat-iām.

Chèng-chōng: I ê chèng-chōng kán-séng lâi kóng, sī hut-jiân-kan pak-tó ê iū-pêng-piⁿ-á chin thiàⁿ, bô-lōa-kú áu-thò, khí jiát 100°F-104°F. (37.8-40°C.), iā khèh-khèh-tiō. Tāi-piān put-thong. Ū-sī kài siong-tiōng, nā bô liām-piⁿ chhiú-sút chiū òe sí.

Tī-liáu: Hiòh-khùn. Hō pīⁿ-lâng tó tī bîn-chhng, bôh-tit hō i lōh bîn-chhng lâi kiáⁿ lô. Tiòh liām-piⁿ chhiáⁿ òe hiáu chhiú-sút pak-tó ê i-seng lâi khòaⁿ, in-ūi nā ū chit hō pīⁿ, tiòh liām-piⁿ chhiú-sút kah hó.

Chhih-lī: Chit hō pīⁿ ê sū ū kì tī tē 38 chiūⁿ.

Tng-pi-that: Chit-ê chóng miá, ì-sù sī tng-lāi ê pùn bōe thong. Chit hō tng-pi-that ê gōan-in sī chin chōe, thang hun chòe saⁿ khoán: (1) Gōa-in: Chit khoán chiū-sī tng-gōa ê in-toaⁿ, chhin-chhiūⁿ khiâm-tùn-sèng thoat-tiōng (*strangulated hernia*), á-sī chit liáp chéng-iōng teh-tiòh tng ê gōa-bīn; (2) Lāi-in: Koh chit khoán sī tng-lāi ê in-toaⁿ chhin-chhiūⁿ tng-lāi ū pùn kài chōe, á-sī táⁿ-chiòh, á-sī bün-thang chin chōe. (3) Tē saⁿ khoán chiū-sī tng ê piah-lāi ū sīⁿ chéng-iōng hō pùn bōe thong; á-sī tng-tēng-tháh (*intestinal intussusception*). Iā ū koh chit khoán chhin-chhiūⁿ tng-hiáp-cek. Chit hō tng-tēng-tháh ê pīⁿ, sī tng ê téng tōaⁿ lap jip tī ē tōaⁿ; ū saⁿ chân saⁿ-kap kat chit chân tī chit chân ê lāi-bīn. Kah-siōng khòaⁿ-ê, sī hōe-tng ê bé-á lap jip tī tōa-tng-lāi (tē 458 tô).

Tng-pi-that ê chèng-chōng: Chiah ê chèng-chōng tãi-khai sī tãi-piān-put-thong, ū-sī lóng bōe thong, ū-sī sió-khóa òe thong. Ūi-lāi ê mih thò-chhut-lái, soah-bé só thò-ê chhin-chhiūⁿ pùn. Pak-tó òe tiūⁿ koh tēng. Nā kip-sèng-ê, hut-jiân-kan khí, mēh-phok kah lám, lâu chhin-kōaⁿ, bīn put an, ū hit hō chhin-chhiūⁿ sit-lòh náu ê khui-lát ê khoán-sit. Pak-tó tiūⁿ iā thiàⁿ.

Tī-liáu: Tú-tiòh chit hō pīⁿ iàu-kín tiòh kóaⁿ-kín chhiáⁿ i-seng lâi, tiòh liām-piⁿ chhiú-sút. I-seng nā í-keng khòaⁿ liáu, chai tiòh chhiú-sút, án-ni hit-tiáp thang ēng a-piān ê lūi ká i chí thiàⁿ, m̄-kú i ê pīⁿ iáu-bē koat-tēng, m̄-thang chiong a-piān hō chiah, in-ūi chiah liáu òe hō pīⁿ-lâng kah khòaⁿ-òah, tì-kàu kah oh hun-piat i ê pīⁿ ê khin tēng. Tiòh chiong sap-bün-chúi *enema* lâi kòan-tng. Sià-iòh m̄-thang hō i, nā hō i, òe ke-thiⁿ i ê kan-khó. Bōe ēng-tit tui chhui-nih chiah mih, sī tiòh chu-ióng-kòan-tng. Nā-sī chhui-ta, ēng chú á-sī iám-chúi 98°F (36.7°C) ê sio ká i kòan-tng. Ēng sóe ūi ê hoat-tō òe hō i kah khòaⁿ-òah. Iáu-bē chiong *chloroform* hō i pīⁿ, sóe ūi sī chin háp-gí.

Tit-tng-hiáp-cek: Tit-tng ū-sī pīⁿ-òeh. Chit ê pīⁿ sī tui mùi-tók, á-sī līm-pīⁿ, á-sī sīⁿ chéng-iōng. Hit hō tng-lāi ê liám-ék òe làu; ū-sī tãi-piān ê khoán-sit píⁿ-píⁿ, sī in-ūi pùn keng-kè òeh-òeh ê só-chāi.

Tī-liáu: I-tī chit hō pīⁿ tiòh chhiú-sút. Tiòh kah-siōng chiah sià-iòh, ēng sat-bün-chúi kòan-tng, hō i kah chheng-khì, hō i tãi-piān kah khòai chhut-lái.

Tãi-piān-pi-kiat: Lâng ê tãi-piān-put-thong, chiáu chhui-sū ê gōan-in sī kì tī ē-tóe:

1. Lú pí lām kah-chōe, kah bô ün-tōng, sí-siōng tiàm tī chhui-lāi; tui sòe-hàn bô chiáu tiāⁿ-tiòh tú hó ê sí khi piān-só.
2. Sít-bút bô háp, ū-sī siuⁿ chho, ū-sī bô kàu-giáh chho, ū-sī chú m̄-hó; chhui-lāi pō bô kàu-giáh; līm chú bô kàu-giáh chōe.
3. Kúi-nā khoán ê pīⁿ chhin-chhiūⁿ pín-hiat, sîn-keng-soe-jiók, thòan-jiám pīⁿ, bān-sèng sim-chōng pīⁿ, koaⁿ-chōng pīⁿ, ūi pīⁿ kap tng ê pīⁿ.
4. Tng ê kun-bah soe-jiók, só-í kiám ün-tōng ê lát.
5. Tng ê hun-pi-mih, kap táⁿ-chiap put-chiok.
6. Chú-kiong pīⁿ, nng-châu sīⁿ chéng-iōng.
7. Nā gín-á, sī in-ūi leng-lāi ê iū-chit bô kàu, siáu-hòa-put-liōng, līm chú bô kàu-giáh chōe.

Chèng-chōng: Seng-khu bô khòaⁿ-oah, thâu-khak hín á-sī thiàⁿ, ka-chiah thiàⁿ, bô ài chiah, káu-khì, pak-tó thiàⁿ. Géh-keng ê sí thiàⁿ. Lāi-tī-hút. Tng ê liām-móh sīⁿ ùi-iōng. Pháiⁿ bīn-sek, phê-bah sīⁿ liáp-á. Che lóng sī in-ūi pùn tī tng-lāi siuⁿ-kú, khip-siu tók tī seng-khu.

Tī-liáu: Tiòh chiáu tiāⁿ-tiòh ê sí khi piān-só, bô lūn ài á-sī bô ài. Ün-tōng. Sít-bút tiòh chui-i, ū-sī tiòh chiah chhiⁿ ê ké-chí, chá-khí-si bōe chiah mih ê tãi-seng līm chit óaⁿ léng-kún-chúi, Ēng pak-tó ê àn-mô-hoat; kah hó m̄-thang sí-siōng ēng sià-iòh. Tiòh ēng sat-bün-chúi-kòan-tng (*enema saponis*). Ēng tū-khì gōan-in ê tī-liáu-hoat. Lòh: ê-hng-si chiah *calomel* 0.12 chì 0.3; chá-khí-si iáu-bē chiah png chiah sià-iám. Iā ū *cascara sagrada* 0.16-0.6, *colocynth*, *strychnine*, *aloes*. Nā-sī gín-á, tiòh ke-thiⁿ gū-leng ê iū-chit, á-sī phàu tōa-bèh-chúi (*barley water*) hō i chiah. Chiáu sí-chūn khi piān-só, ēng sat-bün-chō-iòh (*suppositorium*), sat-bün-chúi-kòan-tng.

Hā-lī: Lâng ê tãi-piān pí pêng-siōng-si ke chin ká, chiáp-chiáp hā, kiò-chòe hā-lī (*diarrhoea*).

Chit ê pīⁿ ê gōan-in ū kúi-nā khoán:

1. Līm chiah m̄-tú hó, chhin-chhiūⁿ chiah bē sèk ê ké-chí, sōaiⁿ-á téng hāng, á-sī chiah siuⁿ léng ê chú.
2. Chiah ū tók ê mih chhin-chhiūⁿ chhàu-sng ê gū-leng, nōa-khi ê bah, á-sī iòh chhin-chhiūⁿ *arsenicum*, súi-gūn.
3. Tng-lāi ê hun-pi-mih (*secretion*) ū koh-iūⁿ.
4. Bô-tiuⁿ-tí khi hō léng-tiòh, kám-mō á-sī ak-tām.
5. Ūi pīⁿ, tì-kàu siáu-hòa-put-liōng.

6. Kip-sèng ê pīⁿ chhin-chhiūⁿ sió-tng-jiát, kiát-hút-chèng, chhiah-lī.

Pīⁿ-í-kái-phò: Sīⁿ óah ê sí tng-á ê liám-móh sī áng, chéng, ũ liám-ék khah-chōe. Tng-lāi ê līm-pâ-chōaⁿ ũ-sí chéng á-sī sīⁿ ùi-iông.

Chèng-chōng: Pak-tó thiàⁿ, pak-pō lúi-tân (pak-lāi-háu), ài sià. Tāi-piān chiáp-chiáp hā, ũ-sí tī chit jit ê tiong-kan sià sī pái chì jī-cháp pái. Pùn-lāi ũ liám-ék, bōe siau-hòa ê sít-bút. Chhùi-ta, pak-tó phòng-hong, ũ-sí ài thò.

Tī-liáu: Tó tī bîn-chhng hioh-khùn, an-chēng-liáu-hoat. Tāi-khí-seng hit chit jit m̄-thang chiáh mih, kan-ta léng, á-sī lâ-lùn-sio ê kún-chúi. Hā-lī ê chéng, in-ūi tng-lāi ũ tók ê mih, eng-kai tiòh liám-piⁿ ēng sià-iòh, hō hit kiaⁿ-lâng ũ tók ê mih pài-chhut-lāi. Nā-sī tōa-lâng, ēng *oleum ricini* 20.0cc, *tinct. opii* 1.0cc sī hó ê hoat; hit ê *oleum ricini* òe hō i sià; *tinct. opii* òe chí thiàⁿ, iā hō tng-á tiām-tiām. Nā ũ hā-lī ê chéng, tiòh chiáu pīⁿ ê gōan-in chiah chiong iòh hō i chiah; ũ-sí, i-seng beh ēng hā-che (sià-iòh), ũ-sí siu-liám-che (pī-kiat-iòh). Ū-sí chiah *bismuthi subnitras* 1.0, *pulv. Doveri* 0.3, chit jit saⁿ pái; iā *gentiana* kap *tinct. rhei co.* kap *catechu*. Ū-sí ēng *amylum* (hún-chiuⁿ) kap *opium* ê kòan-tng-che.

Sít-bút: Lim tām-pòh bí-thng, gū-leng, ám, ngāu-hún hit hō, chóng-sī m̄-thang siuⁿ sio; léng-ê, á-sī lâ-lùn-sio chiū hó.

Tng kià-seng-thâng (*intestinal parasites*) ũ chin chōe khoán, mià kiò:

- Tiâu-thâng (條蟲, *Taenia solium*, Tape worm).
- Hôe-thâng (蛔蟲, *Ascaris lumbricoides*, Round worm).
- Giâu-thâng (蟯蟲, *Oxyuris vermicularis*, Thread worm).
- Cháp-jī-chí-tng-thâng (十二指腸蟲, *Ankylostoma duodenale*, Hookworm).
- Pian-thâng (鞭蟲, *Trichocephalus dispar*, Whip worm; tē 459 tô).

Tiâu-thâng: Chit ê hēng-chōng píⁿ-píⁿ tng-tng chhin-chhiūⁿ tōa, i ê thâu chin óeh koh sòe, seng-khu chiām-chiām khah tōa. I ê tng, tui lák chhioh chì nng tng (tē 460-461 tô). I ê seng-khu ũ chōe-chōe chat, chit chat chit chat sio-lián, ũ sī gō pah chat chiáⁿ-ê. Chit chat chha-put-to lák hun tng (17 mm.), khoah ũ saⁿ sī hun (9 mm.). Í tōa tī tng-lāi, i ê thâu ê khoán-sit chhin-chhiūⁿ kék-sòe ê chu, bih tī liám-móh ê lai-bîn. (tē 461 tô). Ū-sí thâng ê ē-chat tē tēi-piān chhut-lāi, á-sī iú-gōan bē tēi-piān ê sí chiah ê chat ka-kī òe ngiāuh-chhut-lāi. Lâng ũ chit hō thâng sī in-ūi chiah ũ pīⁿ ê bah, ti-bah, bō chú kàu-giáh sék. Chit hō thâng bō sím-mih chéng-chōng., put-kò ũ-sí lêng chai tng-nih tiong-kan bō khòaⁿ-óah. Ū-sí pak-tó chin iau, phīⁿ-khang òe chiūⁿ.

Tī-liáu: Tiòh ēng sat-thâng-iòh chiong thâng thāu hō pài-chhut-lāi. Iáu-bē chiah iòh khah chá saⁿ jit tiòh pīⁿ-pān pīⁿ-lâng chiáu ē-tóe: Tē it jit, tē jī jit, m̄-thang chiáh tēng ê mih, tē saⁿ jit tiòh kan-ta chiah liú-tōng-sít-bút. Ták jit tiòh chiah sià-iòh chhin-chhiūⁿ sià-lī-iām (*magnes. sulph.*) á-sī *ol. ricini*. Tē sī jit chá-khí iáu-bē chiah mih tiòh ēng *extractum filicis liquidum* 4.0cc, hō i chiah; koh chit tiám-cheng-kú koh hō i chit pái 4.0cc. Pīⁿ-lâng m̄-thang thò. Koh chit tiám-cheng-kú tiòh ēng sià-iòh hō i chiah. Pīⁿ-lâng nā tēi-piān tiòh ēng 98°F. (36.7°C.) ê sio-chúi hē piān-khì-lāi. Chiong pùn lâu-teh hō i-seng kiám-giām. Nā-sí thâng ê thâu iáu-bē chhut-lāi, thâng òe koh sīⁿ sin-ê, pīⁿ iú-gōan iáu-bē hó.

Hôe-thâng (būn-thâng, *ascaris*) ê khoán-sít sī tng-tng, íⁿ-íⁿ, chhin-chhiūⁿ siān-hí ê khoán. Tng ũ poeh chhùn chì chit chhioh; sek-tī sī hún-âng, tōa tī sió-tng-lāi; iā ũ-sí cháu jip-khì tī ũi-nih, chiū òe thò-chhut-lāi (tē 462 tô). Lâng pak-tó-lāi ê thâng bō tiāⁿ-tiòh kúi bé, ũ-sí chit nng bé, ũ-sí sī gō-cháp bé; bat ũ chit-ê gín-á cháp-jī hē tī saⁿ nī-lāi hā 5,000 bé, tī chit jit ũ hā 600 bé. Chit ê pīⁿ ê chéng-chōng bō tiāⁿ-tiòh. Pak-tó thiàⁿ, pak-tó phòng-hong, lim chiah bōe chiáu siông, ũ-sí ài chiah, ũ-sí m̄-ài chiah, phīⁿ òe chiūⁿ, keng-lóan (kín-keng-hong), mí-sí ká gē-khí.

Tī-liáu: Tī khang pak tiòh chiah *santoninum* kap *calomel* á-sī *santoninum* kap *ol. ricini*.

Giâu-thâng: Chit hō thâng (*oxyuris vermicularis*) ê hēng-chōng chhin-chhiūⁿ té-té ê sòaⁿ, tng ũ 4 mm. chì 10 mm. (tē 463 tô). I tōa ê só-chāi sī tī tōa-tng kap tít-tng-lāi, óa tī kong-bùn ê só-chāi khah-chōe. Lâng ê kong-bùn òe chiūⁿ; put an, sò-sèng, bō ài chiah, bōe khùn-tit, pîn-hiat. Chit ê thâng tī pùn-nih òe khòaⁿ-kìⁿ. Jiám-tiòh chit ê pīⁿ sī tui chiah bō chheng-khì ê chúi, chiah chhiⁿ chhài.

Tī-liáu: I-tī chit hō pīⁿ tiòh ták jit thàu-chá, khang-pak, chiah *santoninum* 0.06 chì 0.3, kap *calomel* 0.06 chì 0.3, chhin-chhiūⁿ án-ni, lián chiah saⁿ sī jit. Iā tui kong-bùn chù-siā khó iòh, chiū-sī iām-chúi, iām 6.0, chúi 600.0; *lotio acid. carbolic.* 1-500; *infusum quassiae, quassiae lignum* 30.0., chúi 600.0.

Tē 464-465 tô sī kúi-nā khaon thâng ê nng.

Cháp-jī-chí-tng-thâng ê sū ũ kī tī tē 38 chiuⁿ.

Beh tēi-khài koh kóng tī-liáu-hoat. Lâng nā ũ tng-kià-seng-thâng pīⁿ, tī-liáu sī chhin-chhiūⁿ ē-tóe:

1. Tiòh khah chá chit n̄ng jít chiáh sià-iòh, hō t̄ng-lāi ê mih hā-chhut-lāi; iā tiòh chiáh khah nōa ê mih chhin-chhiūⁿ gū-leng, ám hit hō. Chit ê lí-khì ài hō hit ê thāng bō hō sít-bút pau-úi, só-í hō thāu-iòh khah khòai kàu thāng ê só-chāi lāi thāu-sí.
2. Chá-khí-sí, iáu-bē chiáh mih, tiòh chiong thāu-thāng-iòh hō chiáh.
3. Kè chit n̄ng tiám-cheng āu tiòh chiong sià-iòh hō chiáh, thang hō thāu-sí ê thāng hā-chhut-lāi.

Pak-mòh-iām: Chit-ê sī pak-tó-lāi ê mòh hoat-iām. Chit ê gōan-in sī chin chōe, ũ-sí lāng íong-íong hut-jiân òe jiám-tiòh pak-mòh-iām. Ū-sí lāng ũ pát ê pīⁿ chhin-chhiūⁿ ũ-úi-iông, hit ê òe pīⁿ-chiáⁿ pak-mòh-iām (tē 505 bīn). Ū-sí khioh gín-á ê sí òe jiám-tiòh. Tiòh chai pak-tó-lāi ê chōng-khì lóng ũ hō pak-mòh lāi pau, só-í hiah ê chōng-khì nā ũ pīⁿ, hit ê pak-mòh lāi jiám-tiòh sī khòai-khòai. Phì-lūn, ũi hut-jiân phò-a-khì, ũi-nih ê mih òe lâu tī pak-khang-lāi, hut-jiân kip-sèng pak-mòh-iām.

Chèng-chōng: Pak-tó thiàⁿ, hoat tiō, khí jiát, áu-thò. Pīⁿ-lāng tó tī bīn-chh̄ng, i ê kha ũ kiu-khí-lāi, in-ūi án-ni kun-bah òe khah lēng, khah bōe thiàⁿ. Bīn-chh̄ng ê mí-phē ê t̄ng tòng-bōe-tiāu. Pak-tó-piah ê kun-bah chin tēng. Hō-khip ê sí pak-tó bōe tín-tāng, kan-ta heng-khám tín-tāng nā-tiāⁿ. Chhùi-chhi ta, iā ũ pèh tiám, khah-siōng pì-kiat. I ê bīn put an, iā i ê khóan-sít sī chin siong-tiōng ê khóan. Mèh-phok kín 100 chì 120.

Tī-liáu: I-tī ê hoat-tō sī chhin-chhiūⁿ thāng-iūⁿ-sui-iām, kap t̄ng-pì-that ê pīⁿ. Bān-sèng pak-mòh-iām khah-siōng sī kiát-hút pīⁿ. Hit ê tī-liáu-hoat ũ-sí tiòh khui pak-tó chhiú-sút, ũ-sí tiòh ēng khóan-kiat-hút cheng ê tī-liáu-hoat, hó ê sít-bút, í-kip hó ê khong-khì. Koh chit-ê hoat-tō sī ēng súi-gūn-iū (*ung. hydrarg.*) kō pak-tó iā ēng pheng-tòai lāi pāk. Ēng *potasii iodidum* hō chiáh.

Ng-thán: Nā ũ koaⁿ-chōng pīⁿ, khah-siōng phē ũ t̄ng ũg-sek, bák-chiu kiát-mòh iā sī ũg. Chit-ê sī in-ūi táⁿ ũ jip tī huìh-nih.

Gōan-in: Táⁿ-chiap lī-khui koaⁿ-chōng jip tī táⁿ-lóng; āu-lāi kiáⁿ tui táⁿ-kng kàu chap-jī-chí-t̄ng. Nā ũ sím-mih chór-tòng hit ê táⁿ bōe kiáⁿ, án-ni òe chiáⁿ ũg-thán. Chit ê chór-tòng ũ kúi-nā khóan: (a) táⁿ-kng-iām hō liām-mòh cheng; (b) tánⁿ-kng-gōa siⁿ cheng-iông, lāi teh-tiòh táⁿ-kng; (c) táⁿ-chiòh theng tī táⁿ-kng, ũ-sí òe pīⁿ ũg-thán. Koh chit khóan ê gōan-in chiū-sī jiát-pīⁿ.

Chèng-chōng: Siau-hòa-put-lióng. Pì-kiat, pùn sek pèh-pèh, in-ūi t̄ng-lāi bō táⁿ. Phē-bah òe chiūⁿ. Mèh-phok khah bān. Iā gōan-in ê chèng-chōng, chhin-chhiūⁿ nā ũ táⁿ-chiòh òe táⁿ-chiòh-sàn-thiàⁿ.

Tī-liáu: Gōan-in ê tī-liáu-hoat. Liú-tōng-sít-bút. Ū-sí i-seng ēng *calomel* ê iòh hō pīⁿ-lāng chiáh.

Táⁿ-chiòh hoat-siⁿ ê gōan-in chiū-sī chiàu kì tī ē-tóe:

1. Nā ũ sím-mih chór-tòng, táⁿ-chiap bō chiàu pēng-siōng teh kiáⁿ, chhin-chhiūⁿ chap-jī-chí-t̄ng-iām, pì-kiat, án-ni òe tì-kàu siⁿ táⁿ-chiòh.
2. T̄ng-lāi ê sòe-khún, á-sī sió-t̄ng-jiát ê sòe-khún. Chiah ê sòe-khún òe hō táⁿ-lóng-lāi ê liām-mòh hoat-iām, án-ni táⁿ-chiap òe piàn khah káu.

Khah-siōng ũ kúi-nā liáp, ũ-sí chit liáp nā-tiāⁿ. Ū-sí sí liáu-āu bat khòanⁿ-kìⁿ táⁿ-lóng-lāi chin chōe táⁿ-chiòh, m̄-kú óah-tāng-sí lóng bō chèng-chōng. Hū-jīn-lāng pí ta-pō-lāng khah-chōe ũ chit hō pīⁿ. Khah-siōng sī 30 hē í-siōng ê lāng.

Chèng-chōng: Táⁿ-chiòh nā tui táⁿ-kng tēh kiáⁿ, pak-tó chin thiàⁿ kiò-chòe taⁿ-chiòh-sàn-thiàⁿ. Áu-thò, mèh-phok khah bān, iā bō lát. Khàn-hō tiòh chim-chiok khòanⁿ pùn-lāi ũ táⁿ-chiòh á-bō. Tiòh chiong hit ê pùn ēng se-á-pò lāi kè-lī, ēng chúi chhiāng kàu chheng-khì, chiah thang chhā-khòanⁿ lāi-bīn ũ táⁿ-chiòh á-bō. Phē-bah, bák-chiu, gán-kiú-kiat-mòh, jiō, lóng pīⁿ ũg-sek.

Tī-liáu: I-seng ũ-sí ēng *morphia* chù-siā-hoat lāi chí thiàⁿ. Iā ēng sio-chúi-ék, á-sī un-pā-pò. Ū-sí tiòh ēng tām-pòh *chloroform* hō i pīⁿ. Ēng iòh chhin-chhiūⁿ *sodii bicarbonas*, *oleum olivae* hō chiáh. Sít-bút, m̄-thang chiáh [chiuⁿ](#) á-sī th̄ng ê lūi. Nā òe ēng-tit tiòh ũn-ũn-á ũn-tōng. Khah-siōng tiòh chhiú-sút, chiong táⁿ-chiòh thēh-khí-lāi.

• 7 9 5 4 •